

ДНІСТРЯНСЬКИЙ Станіслав Северинович (13. 11. 1870, Тернопіль — 05. 05. 1935, Ужгород) — правознавець, педагог, громадсько-політичний діяч. Син [Северина](#), чоловік [Софії Дністрянських](#). Доктор права (1894), професор (1907), академік ВУАН (1928). Дійсний член НТШ (1899). Закін. Терноп. гімназію (1888), Віден. університет (1894). Студіював право в університетах Берліна (1894–96) та Ляйпцига (1896–97). Від 1898 — у Львів. університеті: від 1899 — завідувач кафедри австр. цивіл. права (з українською мовою викладання). Написав низку україномов. підручників, керував «Кружком правників» при товаристві «Академ. громада». 1907–18 — депутат палати послів Держ. ради Австрії від Нац.-демократ. партії, очолював об'єднання укр. депутатів, комісію реформи цивіл. права тощо. Виступав за відкриття у Львові укр. університету, був автором майже всіх юрид. документів, направлених у цій справі до держ. адміністрації, парламенту та цісаря. Голова правн. комісії Істор.-філос. секції НТШ, яка 1900–12 за його ред. видавала «Часопись правничу і економічну». Засн. (1909) і голова Товариства укр.-руських правників, що у перший рік свого існування видало українською мовою всі документи, вживані в судах Галичини та Буковини; у березні 1914 скликало 1-й з'їзд укр. правників у Львові, де Д. виголосив доповідь про право народу на влас. розвиток (стала теор. платформою нац.-визв. боротьби за самостійність України); протягом 1910–13 видавало кварталник «Правничий вісник» за ред. Д. Під час 1-ї світової війни був аудитором військ. суду у Відні, працював в Укр. парламент. репрезентації. Засн. австр. юрид. ж. «Zeitschrift für öffentliches Recht». Автор Меморандуму в справах Сх. Галичини, надісланого учасникам Мир. конф. у Брест-Литовську (опубл. кількома іноз. мовами).

Після проголошення ЗУНР на замовлення її уряду написав проект конституції, який передбачав майбутнє об'єднання ЗУНР з Великою Україною на основі самовизначення. Переклав українською мовою австр. кодекс «Цивільне право» (Відень, 1919), доповнений законами ЗУНР. Після ліквідації укр. каф. у Львів. університеті 1921 брав участь в організації УВУ у Відні (восени того ж року переведений до Праги); був його першим ректором, згодом — проректором і деканом факультету права та сусп. наук. 1923 заснував і очолив видавн. комісію при УВУ й Укр. правн. товариство, яке 1933 провело у Празі Укр. наук. юрид. з'їзд. Співзасн. Укр. істор.-філол. товариства у Празі, від 1925 співпрацював з ВУАН. Створив власну концепцію держави і права, розробляв укр. юрид. термінологію. Осн. принципи теорії соц. зв'язків у юрид. науці сформулював у пр. «Соціальні форми права» (К., 1927). Для студентів УВУ написав і видав кілька підручників з різних галузей правознавства, найвідоміший серед яких — «Загальна наука права і політики» (ч. 1, 1923). Водночас викладав приватне право у Карловому університеті в Празі — його підруч. «Základy moderního práva soukromého» («Основи модерного приватного права», Прага, 1928) і досі рекомендований для використання у юрид. ВНЗх Чехії; співпрацював в Укр. госп. академії у Подєбрадах, Нім. університеті та Вищій школі політ. наук (обидва — Прага). Від 1934 мешкав в Ужгороді. Похов. на ужгород. цвинтарі «Кальварія» (2001 поряд з ним перепохов. його дружина). 1989 у Тернополі на будинку, де народився Д., встановлено мемор. дошку з барельєфом (скульптор І. Мулярчук, арх. С. Дирявко). 2007 мемор. речі з його спадщини передані з м. Пряшів (Словаччина) у Закарп. краєзнавчий музей (Ужгород), архів — у держ. архів Терноп. обл.

Основні праці

Полагода шкоди з огляду економічного і соціального. Л., 1897; Das Wesen des Werklieferungsvertrages im österreichischen Rechte. Wien, 1898; Заручини в австрійським праві. Л., 1899; Берненська унія і наше відношення до неї. Л., 1900; Цивільне право: Заг. ч. Л., [б. р.]; Право родинне після викладів проф. д-ра Дністрянського. Л., 1901; Австрійське право облігаційне. Л., 1901. Т. 1; 1902. Т. 2; 1909. Т. 3; Право руської мови у Львівському університеті. Л., 1901–02; Mandatum в почині правного розвою. Л., 1904; Нові причинки до теорії заручин в новітнім праві. Л., 1905; Das Gewohnheitsrecht und die sozialen Verbände. Czernowitz, 1905; Zur Lehre vom Verlöbniß. Wien, 1905; Австрійське право приватне. Л., 1906; Правове відношенє родичів до дітей. Л., 1906; Реформа виборчого права в Австрії. Л., 1906;

Національна статистика. Л., 1909; Табулярне засиджене. Л., 1910; Die natürlichen Rechtsgrundsätze (§ 7 ABGB). Wien, 1911; Das Recht des Besitzes und das Besitzrecht im österreichischen Tabularrechte. Wien, 1911; Причинки до реформи приватного права в Австрії. Л., 1912; Самовизначення народів // Воля. Відень, 1919. Т. 5, ч. 4–5; Статут для Галичини // Там само. Т. 6, ч. 3–4; Цивільне право. Т. 1. Відень, 1919; Ukrajinci Čechům. Kyjiv; Praha, 1919; Генеза та основи права. Прага, 1923; Загальна наука права і політики. Т. 1. Прага, 1923; Нова держава. Відень; Прага; Л., 1923; Причинки до історії теорії міждержавного приватного права. Прага, 1923; Провідні думки в історії і теорії міждержавного приватного права. Т. 1. Прага, 1923; Річеве право. Прага, 1923; Погляд на теорії права та держави. Л., 1925; Allgemeine Bemerkungen zum neuen Entwurf eines Čechoslovakischen Bürgerlichen Gesetzbuchs. Wien; Leipzig, 1933.

Рекомендована література

1. Мельник М. Новими шляхами: З приводу 25-літнього ювілею наукової діяльності проф. д-ра Станіслава Дністрянського // Ювіл. зб. в честь проф. С.

Дністрянського. Прага, 1923;

2. Кузеля З. Проф. Станіслав Дністрянський як громадянин // Діло. 1935. Ч. 119;
3. Шелухін С. Славній пам'яті проф. д-ра Станіслава Дністрянського // Укр. тиждень. Прага, 1935;
4. F. Zoll. S. p. Dr. Stanislav Dnistrjanskyj // Palestra. Warszawa, 1936. R. 13;
5. Левицький К. Доктор Станіслав Дністрянський // Укр. політики. Л., 1937;
6. Мушинка М. Акад. Станіслав Дністрянський // Вісн. АН УРСР. 1991. № 6;
7. Його ж. Академік Станіслав Дністрянський. 1870–1935: Біобібліографія. К., 1992;
8. Восьний В. Основоположник українського правознавства // Вісн. НАНУ. 1995. № 11–12;
9. Андрусак Т. Акад. С. Дністрянський і його роль у створенні та розвитку УВУ // Наук. зб. УВУ. 1995. Т. 17;
10. Стецюк П. Станіслав Дністрянський як конституціоналіст. Л., 1999.

М. І. Мушинка

Бібліографічний опис:

Дністрянський Станіслав Северинович / М. І. Мушинка // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2008. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-22325>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).